

ע"פ 7538/14 - ישראל עטל נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 7538/14

לפני:

כבוד השופט ס' ג'ובראן
כבוד השופט א' שהם
כבוד השופטת ע' ברון

ישראל עטל

המערער:

נ ג ד

מדינת ישראל

המשיבה:

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום
1.10.2014 בתפ"ח 29222-10-13 שניתן על ידי כבוד
השופטים: ר' שפירא - סג"נ, א' אליקים וב' טאובר

(26.10.2015)

י"ג בחשון התשע"ו

תאריך הישיבה:

עו"ד יאיר נדשי

בשם המערער:

עו"ד יעל שרף
גב' ברכה וייס

בשם המשיבה:
בשם שירות המבחן:

פסק-דין

השופט ס' ג'ובראן:

1. לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (סגן הנשיא ר' שפירא והשופטים א' אליקים וב' טאובר) בתפ"ח 29222-10-13 מיום 1.10.2014, במסגרתו הוטל על המערער עונש של 7 שנות מאסר בפועל; 12 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים שלא יעבור עבירה בנשק או עבירת אלימות מסוג פשע; ו-6 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים שלא יעבור עבירת אלימות מסוג עוון.

עמוד 1

2. המערער הורשע ביום 25.6.2014, על יסוד הודאתו בעובדות כתב אישום מתוקן במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של חבלה בכוונה מחמירה, לפי סעיף 329(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); עבירות בנשק, לפי סעיף 144(ב) לחוק העונשין; וחבלה ברכב, לפי סעיף 413 לחוק העונשין.

על פי עובדות כתב האישום, בין המערער לבין יגאל אלון (להלן: המתלונן) ויוסי וגנר (להלן: וגנר; וגנר והמתלונן יכנו להלן: השניים) שרר סכסוך. בלילה שבין התאריכים 27.6.2013-28.6.2013, נזרק בקבוק תבערה לעבר ביתו של המערער (להלן: אירוע זריקת בקבוק התבערה), והוא חשד כי הדבר נעשה על ידי המתלונן, כחלק מהסכסוך ביניהם. בשל חשדו האמור, החליט המערער לגרום למתלונן או לוגנר חבלה חמורה, ועל כן הצטייד באקדח ועקב אחר תנועותיהם של השניים במהלך יום 28.6.2013. בשעה 14:25 באותו יום, הגיע המתלונן ברכב הפיג'ו המצוי באחזקתו (להלן: הפיג'ו) לחניית הבניין בו מתגוררים גרושתו וילדיו בעיר עכו, וצפר לילדיו להגיע לכיוונו. מיד לאחריו הגיע למקום המערער, באמצעות רכב הנהוג בידי אחר, שזהותו אינה ידועה. המערער יצא מהרכב, שלף את האקדח וירה מספר כדורים לעבר המתלונן – שנותר ישוב בפיג'ו. המתלונן הספיק לזהות את המערער, התכופף ונפגע מקליע בגבו. הוא החל לנסות ולהימלט באמצעות הפיג'ו, בעוד המערער ממשיך לירות לעברו. אולם, לאחר מרחק קצר הוא נתקע בשיחים המצויים בשולי מגרש החניה בבניין, ושם נעצר. הקליע שפגע בגבו של המתלונן חדר לגופו מצד שמאל, באזור הריאות, וגרם לו פציעה קשה אשר כללה שבר באחת מחוליות עמוד השדרה. הוא הובהל לבית החולים, שם אושפז עד ליום 1.7.2013. כן גרם הירי נזק לפיג'ו ולשני רכבים נוספים אשר חנו בסמוך.

תסקיר שירות המבחן

3. ביום 8.9.2014, הוגש לבית המשפט המחוזי תסקיר שירות מבחן בעניינו של המערער. בתסקיר, עמד שירות המבחן על הקשיים אשר ליוו את המערער בנעוריו, והביאו לכך שהחל להשתמש בסמים ולהיות מעורב בפעילות פלילית כבר בגיל 13 שנים. שירות המבחן תיאר את היכרותו הקודמת עם המערער, נוכח עברו הפלילי העשיר, אשר כלל עבירות סמים, רכוש ואלימות – שהאחרונה שבהן הייתה בשנת 2009. שירות המבחן ציין כי המערער עבר מאז תהליך שיקום וביסוס עתיד מקצועי, תוך גילוי נכונות ורצינות מצדו לשנות את אורחות חייו. בפרט, צוין כי מעורבותו בפלילים התמתנה משמעותית, והוא החל לקיים אורח חיים מתפקד וחיי משפחה תקינים – אשר כללו יחסים חמים ואוהבים עם בנו, בן שש שנים. מנגד, שירות המבחן סבר כי המערער מתקשה להתמודד עם מצבי לחץ וסיכון, וכי במצבי קיצון תגובותיו מגלמות בהן מסוכנות. נוכח חומרת העבירה וגורמי סיכון המתוארים, המליץ שירות המבחן כי יוטל על המערער עונש מאסר, אשר ייכלל היבטים של הרתעה משמעותית והעברת מסר ביחס למחיר העונשי של התנהלות קיצונית. כמו כן, שירות המבחן הדגיש כי נכון לאותו שלב, אין בידו אינדיקציה לסיכויי השיקום של המערער.

גזר הדין של בית המשפט המחוזי

4. ביום 1.10.2014, בית המשפט המחוזי גזר את דינו של המערער. תחילה, קבע בית המשפט המחוזי כי שלוש העבירות בהן הורשע מהוות אירוע אחד, ועל כן מחייבות קביעת מתחם עונש הולם אחד לכל העבירות יחדיו.

לאחר מכן, בית המשפט המחוזי פנה לקבוע את מתחם העונש ההולם, ולשם כך עמד על הערכים המוגנים אשר נפגעו מביצוע העבירות, על מדיניות הענישה הראויה בהן ועל הנסיבות הקשורות בביצוען. באשר לערכים המוגנים, נמצא כי המערער פגע בצורה חמורה בערכים של קדושת חיי האדם; שלמות גופו ורכושו; ושלומו הציבורי וביטחונו. ביחס למדיניות הענישה הראויה בעבירות של שימוש בנשק חם, בית המשפט המחוזי הפנה לפסק דינו של בית משפט זה בע"פ 4697/11 מדינת ישראל נ' אלצאנע, פסקה 5 (24.3.2013) (להלן: עניין אלצאנע), בו הודגש כי על העונש בעבירות מסוג זה להיות מחמיר. לבסוף, ביחס לנסיבות ביצוע העבירות, בית המשפט המחוזי עמד על מספר נסיבות לחומרה: התכנון שקדם לעבירות, ואשר כלל הצטיידות באקדח ומעקב אחר רכביהם של המתלונן ווגנר; הפגיעה החמורה שנגרמה למתלונן, אשר הקליע נותר בגופו; הנזק החמור אשר עשוי היה להיגרם ממעשיו של המערער, שכן הירי בוצע בשכונת מגורים והביא לפגיעה ברכב שכן; והמשך הירי לעבר המתלונן, גם בשעה שניסה להימלט מהמקום. באשר להשפעת אירוע זריקת בקבוק התבערה, בית המשפט המחוזי קבע כי זה אינו יכול להצדיק הפחתה מחומרת המעשה בקביעת מתחם העונש, אלא רק להשפיע על קביעת העונש ההולם למערער. על סמך השיקולים אשר נמנו לעיל, בית המשפט המחוזי קבע כי מתחם העונש ההולם את מעשי המערער הוא בין 6 לבין 10 שנות מאסר.

5. בקביעת העונש המתאים למערער, בית המשפט בחן את נסיבותיו של המערער, שאינן קשורות בביצוע העבירה. תחילה, בית המשפט המחוזי בחן את שיקולי השיקום בעניינו, ומצא – על סמך תסקיר שירות המבחן – כי לא מתקיימת שאלת שיקום המצדיקה חריגה לקולה ממתחם העונש, לפי סעיף 40ד(א) לחוק העונשין. לאחר מכן, בית המשפט המחוזי התייחס לנסיבות הבאות כנסיבות לקולה: מידת הפגיעה שתיגרם מריצוי עונש המאסר לבנו של המערער, אשר לו היה כאמור, קשר חם, קרוב ואוהב עם אביו; נטילת אחריות מצד המערער על מעשיו, אשר כללה גם הודאה בעובדות כתב האישום; והפסקת מעורבותו בפלילים וניסיונותיו לשקם את חייו, אשר התבטאו, בין היתר, בכך שהרשעתו האחרונה טרם האירוע מושא כתב האישום, הייתה בחודש אוגוסט 2009. כמו כן, בשלב זה שקל בית המשפט המחוזי לקולה את הרקע שהביא את המערער למעשה העבירה, דהיינו – אירוע זריקת בקבוק התבערה, אשר יצר אצל המערער תחושת איום על חייו ועל חיי משפחתו. נוכח נסיבות אלה, גזר בית המשפט המחוזי את עונשו של המערער בחלקו התחתון של מתחם העונש, והשית עליו את העונשים המפורטים בפסקה 1 לעיל.

נימוקי הערעור ותשובת המשיבה

6. בערעורו, המערער טוען כי בית המשפט המחוזי הטיל עליו עונש המחמיר עמו יתר על המידה ביחס לנסיבות המקרה, ואשר אינו מעניק משקל ראוי לנסיבות המקלות המתקיימות בעניינו. ראשית, המערער סבור כי בית המשפט המחוזי שגה בקביעתו, לפיה אין לייחס משקל לאירוע זריקת בקבוק התבערה בעת קביעת מתחם העונש. לשיטתו של המערער, מדובר בסיבה אשר הביאה אותו לבצע את העבירה – כאשר בית המשפט המחוזי אף עמד על תחושת המצוקה הסובייקטיבית בה היה שרוי במועד זה עקב האיום שחש לחייו ולחיי משפחתו – ועל כן, היה מקום לייחס לה משקל משמעותי בקביעת מתחם העונש. כמו כן, לעמדת המערער, בית המשפט המחוזי לא נימק את החלטתו שלא לייחס משקל לנסיבה זו בקביעת המתחם, וזאת בניגוד לחובת ההנמקה הקבועה בסעיף 40ד(1) לחוק העונשין. בנוסף, המערער גורס כי בחינת הפסיקה אשר צוטטה בגזר דינו של בית המשפט המחוזי מגלה כי מדיניות הענישה בעבירות בנשק חם נעה בין 4 לבין 9 שנות מאסר, וכי בנסיבות עניינו יש אפילו לחרוג לקולה מרף תחתון זה בשל אירוע זריקת בקבוק התבערה.

7. עוד טוען המערער כי בית המשפט המחוזי לא ייחס משקל ראוי לנסיבות האישיות, ובפרט לשיקול השיקום בעניינו. הוא מפנה לתסקיר שירות המבחן, אשר פירט בהרחבה את מהלכיו לשיקום חייו ומאמציו להתנתק מעולם

הפשע ומנגע הסמים – וסבור כי יש לראות בו, לכל הפחות, את תחילתו של הליך שיקום מוצלח. לשיטתו, בית המשפט המחוזי שגה בקביעתו כי שיקולי השיקום בעניינו אינם מצדיקים חריגה לקולה מעונשו, שכן מסקנה זו אינה מתיישבת עם מאמצי השיקום המתוארים. כמו כן, המערער גורס כי קיים חשש אמיתי שכוחות הנפש שמצא כדי להביא לשינוי בחייו לא יעמדו לו לאורך תקופת מאסר ממושכת, ולפיכך הוא עשוי להידרדר חזרה אל עולם הפשע. בנוסף, המערער עומד על הנזק הרב העשוי להיגרם לבנו הקטין מריצוי עונש מאסר ממושך, ולעמדתו מדובר ב"בעיה אנושית-מצפונית" המצדיקה את התערבותה של ערכאת הערעור.

8. מאידך, המשיבה סבורה כי יש לדחות את הערעור. לטענתה, במבחן התוצאה, העונש שהוטל על המערער הוא עונש ראוי ומאוזן. המשיבה גורסת כי בית המשפט המחוזי הלך כברת דרך לקראת המערער, בכך שהתחשב בנסיבות אשר הביאו אותו לביצוע המעשה והפחית מהעונש שהיה מטיל אלמלא היו מתקיימות בו נסיבות אלה. באשר לנסיבות האירוע, המשיבה מדגישה את חומרת מעשיו של המערער, אשר ירה לפלג גופו העליון של המתלונן מתוך מטרה לפגוע בו, וגרם לו בפועל פגיעה קשה – וכל זאת לנגד עיניהם של ילדי המתלונן. כמו כן, היא מפנה לתכנון שקדם למעשים, ובפרט למעקב שערך המערער אחר המתלונן ווגנר.

9. להשלמת התמונה, יצוין כי הוגשו לנו שני תסקירים משלימים בעניינו של המערער, ביום 8.6.2015 וביום 11.10.2015. בתסקירים המשלימים, תיאר שירות המבחן כי המערער השתלב בהליך טיפולי לגמילה מסמים בבית הסוהר, האורך בין עשרה חודשים לשנתיים. שירות המבחן ציין כי המערער מקיים את לוח הזמנים של ההליך, וכי הוא הביע בפני גורמי הטיפול רצון ומוטיבציה לשנות את אורחות חייו. שירות המבחן תיאר כי התקדמותו של המערער בהליך איטית וכי יש לו קשיים, אולם ציין כי הוא מרבה יותר להשתתף ולחשוף את רגשותיו באופן כן במסגרת ההליך. עוד תואר, כי המערער אינו מעורב בעבירות משמעת במהלך מאסרו, וכי המשך הטיפול בו יבחן לאחר סיום ההליך הטיפולי הנוכחי.

דיון והכרעה

10. דין הערעור להידחות. הלכה ידועה היא שלא בנקל תתערב ערכאת הערעור בעונש אותו גזרה הערכאה הדינית, וכי ההתערבות שמורה לאותם מקרים חריגים בהם נפלה טעות מהותית בגזר הדין, או כאשר העונש שנגזר חורג במידה קיצונית ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים (ראו: ע"פ 1072/15 שיינס נ' מדינת ישראל, פסקה 41 (10.11.2015); ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (29.1.2009)). לאחר עיון בגזר דינו של בית המשפט המחוזי ובהודעת הערעור, ולאחר שמיעת הצדדים בפנינו, הגענו למסקנה כי המקרה שלפנינו אינו נמנה על אותם מקרים חריגים המצדיקים התערבות, כפי שנפרט להלן.

11. אנו סבורים כי עונש המאסר בפועל שהושת על המערער מאזן כראוי בין חומרת העבירות בהן הורשע ונסיבות ביצועו, לבין הנסיבות המקלות בעניינו, וכי אין בו סטייה ממדיניות הענישה הראויה. בצדק ייחס בית המשפט המחוזי חומרה רבה למעשיו של המערער, אף לנוכח אירוע זריקת בקבוק התבערה. המעשים הם חמורים מאוד, באשר הם משקפים פגיעה קשה בערך קדושת החיים – מדובר במקרה של שימוש בנשק חם במגרש חניה של אזור מגורים; ירי לכיוון פלג גופו העליון של אדם; מתוך כוונה לגרום לו פגיעה חמורה, באופן העשוי לסכן את חייו; ובאופן המסכן גם את מי שעשוי להיקלע בטעות למקום. בעניין הסכנה לעוברים ושבים יוזכר, כי בית המשפט המחוזי הדגיש – על סמך בחינת צילומי זירת האירוע והפגיעה באחד הרכבים השכנים – כי רק בנס נפגעו בנוסף למתלונן רק רכבים ולא בני אדם.

בית משפט זה עמד לא אחת על הסכנות הגלומות בתופעה של שימוש בנשק חם לשם פתרון סכסוכים – המסכנת את זכותו של כל אדם לשלמות גופו(ראו: עניין אלצאנע, פסקה 5; ע"פ 458/14 אדרי נ' מדינת ישראל, פסקה עב (29.1.2015)). חומרה מיוחדת מיוחסת בפסיקת בית משפט זה לאותם מקרים שבהם השימוש בנשק חם נעשה בתוך שטח עירוני ובסביבת בתי מגורים, ועל כן נקבע לגבי תופעה זו כי:

"יש להילחם בה ולמגרר באופן הנחרץ ביותר. דמם של אלו אשר קיפדו את פתיל חייהם, בכללם עוברי אורח תמימים, זועק מן האדמה. אין מנוס מהטלת עונש מאסר של ממש בנסיבות אלו, גם אם מדובר באנשים נורמטיביים ללא עבר פלילי מכביד" (ע"פ 32/14 עמאש נ' מדינת ישראל, פסקה 20 (17.9.2015)).

החומרה אותה יש לייחס למעשיו של המערער אף גוברת כאשר ניתנת הדעת לתכנון ולמעקב שקדם להם, ולהמשך הירי לעברו של המתלונן בעת שזה ניסה לנוס על חייו מזירת האירוע. לא מצאנו כי יש באירוע זריקת בקבוק התעברה לאזן את כפות המאזניים ולהפחית מחומרתו היתרה של אירוע הירי, ואף ייתכן כי יש בו להוסיף לחומרה, באשר נטל המערער את החוק לידי בידועין וביקש לפתור בעצמו סכסוך באמצעות נשק חם.

12. כמו כן, מצאנו כי בית המשפט המחוזי העניק משקל ראוי לנסיבות לקולה העומדות למערער. בית המשפט המחוזי העמיד לנגד עיניו את אירוע זריקת בקבוק התעברה לעבר ביתו של המערער, ואת השפעתו על המערער בשעת ביצוע המעשים, בעת גזירת עונשו. לתחושתו הסובייקטיבית של המערער, כי הפגיעה במתלונן היא הדרך היחידה העומדת בפניו להגן על משפחתו, הוענק משקל משמעותי – כפי שעולה מדבריו של סגן הנשיא ר' שפירא בגזר הדין: "כאשר מביאים בחשבון את אותו אירוע, לא ניתן להתעלם מאותה מצוקה בה היה שרוי הנאשם עת פעל, שלא כדין, ותוך תחושה סובייקטיבית שאין לו דרך אחרת להגן על משפחתו". בנוסף, הביא בית המשפט המחוזי במניין שיקוליו את נסיבות חייו הקשות של המערער, את מאמציו לשקם את חייו ואת השפעת העונש על בנו – כמו גם את הודאתו בעבירות. אנו סבורים כי האיזון אותו ערך בית המשפט המחוזי בקביעת העונש המתאים למערער הוא ראוי, וכי אין מקום להקל עוד בעונשו.

13. יתרה מכך, לא מצאנו ממש בטענתו של המערער כי בית המשפט המחוזי שגה בקביעתו כי לא התקיים שיקול שיקום המצדיק חריגה לקולה ממתחם העונש שנקבע. בתסקיר שירות המבחן שהוגש לבית המשפט המחוזי בעניינו של המערער, לא נקבעו מסמרות בדבר סיכויי שיקומו. שירות המבחן אמנם ציין כי המערער פעל להתנתק מעולם הסמים והפשע, והביע רצון כן לשנות את אורחות חייו – ונסיבות אלה אכן נשקלו לזכותו בשלב קביעת העונש המתאים לו. אך עניינו הוא בעבירת אלימות חמורה, אשר בנוגע אליה הודגש בתסקיר שירות המבחן כי במצבי קיצון, שבהם המערער חש איום, תגובותיו מגלמות בהן מסוכנות. משכך, ומשום שהמערער לא עבר הליך טיפולי בטרם ניתן גזר דינו, שירות המבחן נמנע מהבעת עמדה לגבי סיכויי השיקום. בנסיבות אלה, אנו מוצאים כי בצדק קבע בית המשפט המחוזי כי שיקולי השיקום אינם יכולים להצדיק חריגה לקולה ממתחם העונש.

יוער, כי מהתסקירים המשלימים בעניינו של המערער עולה כי בשלב זה הוא מצוי במסגרתו של הליך טיפולי של גמילה מסמים וכי הוא משתף פעולה עם גורמי הטיפול. אך גם בשלב זה לא הובעה בתסקירים עמדה לגבי סיכויי השיקום, בפרט בכל הנוגע לסיכון הנשקף מהמערער במקרי קיצון דוגמת המקרה שלפנינו – ועל כן, אין בהליך הטיפול לשנות ממסקנתנו. עם זאת, יש לברך על ניסיונותיו של המערער להמשיך ולשקם את חייו גם במהלך ריצוי מאסרו, ולא נותר לנו אלא לקוות שימשיך בקו זה. ככל שאכן יעלה בידו לצלוח את ההליך השיקומי, יתכן וינתן לכך ביטוי בעת

שתיבחן בקשתו לשחרור מוקדם, ככל שתוגש - וזאת מבלי שאנו נוקטים עמדה לגופה של בקשה זו.

14. סוף דבר, הערעור נדחה.

ניתן היום, ז' בכסלו התשע"ו (19.11.2015).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט
